

Розділ третій

Економіка, юриспруденція, політика, публічне адміністрування

УДК 343.1

Лавренюк Богдан Олександрович*Національний університет «Острозька академія»***МЕЖІ ДОКАЗУВАННЯ ОБ'ЄКТА ТА ОБ'ЄКТИВНОЇ СТОРОНИ СКЛАДУ ЗЛОЧИНУ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ ЩОДО НЕЗАКОННОГО ПЕРЕШКОДЖАННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ АБО ПРОВЕДЕННЮ МИРНИХ ЗІБРАНЬ**

Право громадянам України на реалізацію свободи мирних зібрань, яка проявляється у організації та проведенні мітингів, походів та демонстрацій, захищається кримінальним законодавством України. В статті досліджено межі доказування об'єкта та об'єктивної сторони складу злочину у кримінальному провадженні щодо незаконного перешкодження організації або проведенню мирних зібрань.

Ключові слова: поняття доказування, межі доказування, поняття меж доказування, об'єкт злочину, об'єктивна сторона злочину, свобода мирних зібрань.

Колективні форми самоорганізації, громадянської активності населення, його масового волевиявлення такі як мирні зібрання в їхніх різновидах на сучасному етапі вітчизняного державотворення відіграють важливу роль. Кримінальним кодексом України визнається злочином незаконне перешкодження організації або проведенню мирних зібрань, що має на меті забезпечення належного механізму реалізації свободи мирних зібрань. Вказана норма кримінального закону реалізується через положення Кримінального процесуального кодексу України, який встановлює, з поміж іншого, межі доказування у такого виду кримінальних провадженнях.

Вказаною проблематикою займались вітчизняні та зарубіжні вчені, такі як: В. О. Попелюшко, С. М. Стахівський, Г. Ф. Горський, М. М. Михеєнко, М. І. Мельник, В. Г. Тимейко, Ю. М. Грошевий.

Метою даного дослідження є визначення меж доказування об'єкта та об'єктивної сторони складу злочину у кримінальному провадженні щодо незаконного перешкодження організації або проведенню мирних зібрань

Статтею 39 Конституції України закріплено право громадян на свободу мирних зібрань: «Громадяни мають право збиратися мирно, без зброї і проводити збори, мітинги, походи і демонстрації, про проведення яких завчасно сповіщаються органи виконавчої влади чи органи місцевого самоврядування» [4].

Кримінальний кодекс України у статті 340 передбачає відповідальність за незаконне перешкодження організації або проведенню зборів, мітингів, вуличних походів і демонстрацій, якщо це діяння було вчинене службовою особою або із застосуванням фізичного насильства [6].

Досягнення мети кримінального закону безпосередньо залежить від успішної реалізації на практиці норм процесуального права. Встановлення меж доказування об'єкта та об'єктивної сторони складу злочину у кримінальному провадженні щодо незаконного перешкодження організації або проведенню мирних зібрань становить невід'ємну частину такого кримінального провадження.

Для встановлення меж доказування варто спочатку визначити поняття предмета доказування у кримінальному провадженні щодо незаконного перешкоджання організації або проведенню зборів, мітингів, походів і демонстрацій, адже таким чином можна дійти висновку щодо кола питань, які підлягають доказуванню у кримінальному провадженні, які явища зовнішнього світу необхідно пізнати з метою досягнення завдань кримінального судочинства.

Відповідно до ч. 1 ст. 91 чинного Кримінального процесуального кодексу України, у кримінальному провадженні підлягають доказуванню: 1) подія кримінального правопорушення (час, місце, спосіб та інші обставини вчинення кримінального правопорушення); 2) винуватість обвинуваченого у вчиненні кримінального правопорушення, форма вини, мотив і мета вчинення кримінального правопорушення; 3) вид і розмір шкоди, завданої кримінальним правопорушенням, а також розмір процесуальних витрат; 4) обставини, які впливають на ступінь тяжкості вчиненого кримінального правопорушення, характеризують особу обвинуваченого, обтяжують чи пом'якшують покарання, які виключають кримінальну відповідальність або є підставою закриття кримінального провадження; 5) обставини, що є підставою для звільнення від кримінальної відповідальності або покарання; 6) обставини, які підтверджують, що гроші, цінності та інше майно, які підлягають спеціальній конфіскації, одержані внаслідок вчинення кримінального правопорушення та/або є доходами від такого майна, або призначалися (використовувалися) для схиляння особи до вчинення кримінального правопорушення, фінансування та/або матеріального забезпечення кримінального правопорушення чи винагороди за його вчинення, або є предметом кримінального правопорушення, у тому числі пов'язаного з їх незаконним обігом, або підшукані, виготовлені, пристосовані або використані як засоби чи знаряддя вчинення кримінального правопорушення; 7) обставини, що є підставою для застосування до юридичних осіб заходів кримінально-правового характеру [8].

Визначення поняття предмета доказування є дискусійним у юридичній літературі. Так, предмет доказування розуміють як коло обставин, яке підлягає дослідженню та встановленню у кримінальній справі з метою правильного її вирішення [7, с. 131; 2, с. 29]; як встановлення фактичних обставин [15, с. 130]. Інші автори, зокрема, Горський Г. Ф. вважає, що предмет доказування становлять сукупність фактів і обставин, що підлягають доказуванню в кримінальній справі [2, с. 70].

Л. Т. Ульянова вважає, що предмет доказування являє собою сукупність обставин, які підлягають обов'язковому встановленню в кожній кримінальній справі, незалежно від її специфіки, і які мають правове значення для вирішення справи по суті [16, с. 108].

В. О. Попелюшко під предметом кримінально-процесуального доказування розуміє систему (сукупність) фактів і обставин об'єктивної дійсності, які мають матеріально-правове (кримінально- та цивільно-правове) і процесуальне (кримінально- та цивільно-процесуальне) значення і є необхідними і достатніми фактичними підставами для вирішення кримінальних справ остаточно і по суті [13, с. 48].

Таким чином, предметом доказування саме у кримінальному провадженні щодо незаконного перешкоджання організації або проведенню зборів, мітингів, походів і демонстрацій є факти і обставини, які відображають дійсність та мають матеріальне та процесуальне значення для повного та неупередженого здійснення кримінального провадження [1, с. 146].

У юридичній науці під об'єктом злочину прийнято розуміти суспільні відносини, які охороняються законом від злочинних посягань [12, с. 3]. До таких висновків прийшов радянський вчений Никифоров Б. С. Вітчизняні вчені продовжують дослідження об'єкта злочину та приходять до наступних висновків. Наприклад, Матишевський П. С. та Фесенко С. Є. вважають, що суспільні відносини як об'єкт злочину є дуже широким визначенням. Об'єкт злочину є більш вузьким та, на думку вказаних вище дослідників, це конкретні людські, суспільні та державні цінності [5, с. 123-124].

Об'єкт злочину поділяють на загальний, родовий (спеціальний або груповий) і безпосередній. На практиці вирішальне значення має саме безпосередній об'єкт злочину. При цьому, конструкція ряду складів злочину передбачає наявність двох і більше об'єктів (багатооб'єктні злочини), які необхідно встановлювати для правильної кваліфікації злочину – встановлення основного та додаткового об'єктів складу злочину.

Що ж стосується об'єкту злочину, передбаченого статтею 340 Кримінального кодексу України, то основним безпосереднім об'єктом злочину тут виступає внутрішній та міжнародний авторитет України, авторитет органів державної влади та органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян. Альтернативним додатковим обов'язковим об'єктом незаконного перешкоджання організації або проведенню зборів, мітингів, вуличних походів і демонстрацій можуть бути життя та здоров'я, воля, честь і гідність особи (осіб) або ж встановлений порядок виконання службовими особами своїх повноважень.

Під об'єктивною стороною злочину прийнято вважати сукупність ознак суспільно небезпечного діяння, які, в першу чергу, є зовнішніми: злочинне діяння (дія або бездіяльність), суспільно небезпечні наслідки, причинний зв'язок між діянням та наслідками, час, місце, спосіб, засоби і обстановка вчинення злочину [14, с. 8]. На думку В. О. Попелюшка, час, місце та обстановка не входять до складу об'єктивної сторони, а лише впливають на неї, надаючи певну характеристику, оскільки час, місце і обстановка характеризують не тільки об'єктивну сторону, а й інші ознаки складу злочину [13, с. 110].

Об'єктивною стороною складу злочину, передбаченого статтею 340 Кримінального кодексу України, є незаконне перешкоджання організації або проведенню зборів, мітингів, вуличних походів і демонстрацій, яке може бути вчинено службовою особою – із застосуванням насильства або без такого; службовою або іншою особою – із застосуванням насильства.

При цьому, перешкоджанням визнається створення перепон, недопущення організації або проведення вказаних мирних заходів. Перешкоджання може здійснюватись наступними способами: винесення певних рішень про заборону проведення мирного зібрання, висловлення погроз про застосування насильства до організаторів чи учасників мирного зібрання, застосування насильства до організаторів чи учасників мирного зібрання тощо [11, с. 995].

Поняття меж доказування не визначено чинним законодавством України. Не зважаючи на це, наукових розробок у даній сфері достатньо для того, щоб надати власне визначення поняттю меж доказування об'єкта та об'єктивної сторони досліджуваного злочину.

М. М. Михеєнко визначав межі доказування як обсяг доказового матеріалу (доказів та їх джерел), який забезпечить надійне, достовірне встановлення всіх обставин, що входять до предмета доказування, правильне вирішення справи та вжиття заходів для запобігання злочинів [10, с. 106]. З іншого боку існує думка, що межі доказування – це не тільки певний обсяг доказів в кримінальному провадженні, а й слідчі версії, які перевіряються [17, с. 70; 9, с. 124].

Разом із цим, до меж доказування деякі науковці відносять ще й слідчі та судові дії, які необхідні для забезпечення повного, всебічного та об'єктивного дослідження всіх елементів предмета доказування у кримінальному провадженні [2, с. 93-94].

Найближчим до істини у даному випадку варто вважати позицію М. М. Михеєнко, оскільки віднесення слідчих версій, слідчих та судових дій не відносяться безпосередньо до предмета доказування у кримінальному провадженні.

Враховуючи викладене вище, межі доказування об'єкта та об'єктивної сторони складу злочину у кримінальному провадженні щодо незаконного перешкоджання організації або проведенню мирних зібрань – це обсяг доказового матеріалу (доказів та їх джерел), який має на меті встановлення усіх обставин, які входять до предмета доказування у кримінальному провадженні щодо незаконного перешкоджання організації або проведенню зборів, мітингів, походів і демонстрацій, зокрема, фактів та обставин, які відображають дійсність та мають

матеріальне та процесуальне значення для повного та неупередженого здійснення кримінального провадження про завдання шкоди авторитету органів державної влади та органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян України; про завдання шкоди життю та здоров'ю, волі, честі та гідності особи (осіб) або ж встановленому порядку виконання службовими особами своїх повноважень; шляхом вчинення дій та/або бездіяльності, які мають на меті перешкоджання організації або проведенню зборів, мітингів, вуличних походів і демонстрацій службовою особою – із застосуванням насильства або без такого (службовою або іншою особою – із застосуванням насильства).

Список використаних джерел

1. Гламазда П., Лавренюк Б. Поняття і значення предмета доказування у кримінальному провадженні щодо незаконного перешкоджання організації або проведенню зборів, мітингів, походів і демонстрацій / П. Гламазда, Б. Лавренюк. – Історико-правовий часопис. – Луцьк: Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2017. – № 2 (10). – 200 с.
2. Горский Г. Ф. Проблемы доказательств в советском уголовном процессе / Г. Ф. Горский, Л. Д. Кокорев, П. С. Елькин. – Воронеж, 1978. – 303 с.
3. Грошевий Ю. М., Стахівський С. М. Докази і доказування у кримінальному процесі. Науково-практичний посібник (2-е вид., стереотипне) / Ю. М. Грошевий, С. М. Стахівський. – К.: КНТ, Видавець Фурса С. Я., 2007. – 272 с.
4. Конституція України: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
5. Кримінальне право України. Загальна частина / За ред. П. С. Матишевського і ін. – К.: «А. С. К.», 2001. – 352 с.
6. Кримінальний кодекс України: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>
7. Кримінальний процес України: підруч. для студентів юрид. спец. вищ. закладів освіти / [Ю. М. Грошевий, Т. М. Мірошниченко, Ю. В. Хоматов та ін.]; за ред. Ю. М. Грошевого та В. М. Хотенця. – Харків: Право, 2000. – 496 с.
8. Кримінальний процесуальний кодекс України: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>
9. Лобойко Л. М. Кримінально-процесуальне право: навч. посібник. / Л. М. Лобойко. – К.: Істина, 2005. – 456 с.
10. Михеенко М. М. Доказывание в советском уголовном судопроизводстве / М. М. Михеенко. – К.: Изд-во при Киевском университете издательского объединения «Вища школа», 1984. – 134 с.
11. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / За ред. М. І. Мельника, М. І. Хавронюка. – 7-ме вид., переробл. та допов. – К.: Юридична думка, 2010. – 1288 с.
12. Никифоров Б. С. Объект преступления / Б. С. Никифоров. – М., 1960. – 228 с.
13. Попелюшко В. О. Предмет доказування в кримінальному процесі (процесуально-правові та кримінально-правові аспекти) / В. О. Попелюшко. – Острого, 2001. – 195 с.
14. Тимейко В. Г. Общее учение об объективной стороне преступления. – Ростов: Изд-во Ростовского ун-та, 1977. – 216 с.
15. Уголовный процесс: учебник [для ВУЗов] / под общ. ред. проф. П. А. Лупинского. – М., 1995. – 544 с.
16. Уголовный процесс. Общая часть / под ред. Ф. П. Гуценко. – М., 1996. – 304 с.
17. Фаткулин Ф. Н. Общие проблемы процессуального доказывания / Ф. Н. Фаткулин. – Казань: Изд-во Казан. ун-та, 1976. – 207 с.

УДК 351.85

Гончаренко Наталія Миколаївна

Харківський державний автомобільно-дорожній коледж

Косміна Ірина Анатоліївна

Харківський державний автомобільно-дорожній коледж

Бойко Ірина Вячеславівна,

Харківський державний автомобільно-дорожній коледж

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ УПРАВЛІННЯ В СОЦІАЛЬНО-КУЛЬТУРНИЙ СФЕРІ

Управління в соціально-культурній сфері - це різновид державного управління, сукупність функцій, що здійснюються органами державної влади з метою здійснення управління освітою, наукою, культурою, туризмом, охороною здоров'я та соціального захисту населення України, фізкультурою та спортом, спрямованих на забезпечення соціально-культурних прав і свобод громадян. Це складна та динамічна сфера державного управління, без якої неможливе існування цивілізованої європейської держави.

Ключові слова: культура, право, регулювання, держава, міністерство, соціальний.

На шляху до євроінтеграції, значущість культури посідає особливе місце серед інших складових соціально-культурної сфери. Нематеріальні цінності, що становлять явища культури, є дуже важливими для повноцінного існування суспільства. Сама культура є важливим чинником розбудови демократії в Україні на засадах поваги до історії народу та держави,